

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 220129 24 Rev
Sarajevo, 20.03.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sutkinja Amire Sadović, kao predsjednice vijeća, Silvane Brković-Mujagić i Enise Bilajac, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice/protutužene [REDACTED] iz Mostara, Ul. [REDACTED] koju zastupa [REDACTED] protiv tuženog/protutužitelja [REDACTED] Ul. [REDACTED], kojeg zastupa [REDACTED] odvjetnik iz Sarajeva, radi isplate i utvrđenja, vrijednost predmeta spora 99.110,32 KM, odlučujući o revizijama tužiteljice/protutužene i tuženog/protutužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 220129 24 Gž od 22.05.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj 20.03.2025. godine, donio je sljedeće

R J E Š E N J E

Revizije se prihvataju, drugostupanjska i prvostupanjska presuda se ukidaju i predmet se vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

O troškovima revizijskog postupka odlučit će se u konačnoj odluci.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 P 220129 22 P 2 od 27.11.2023. godine, tuženi je obavezan isplatiti tužiteljici troškove specijalizacije u iznosu od 99.110,32 KM sa zateznim kamatama počev od dana podnošenja tužbe 01.06.2020. godine do isplate, te nadoknaditi tužiteljici troškove parničnog postupka u iznosu od 9.814,05 KM. Odbijen je protutužbeni zahtjev tuženog kojim je traženo da se utvrdi da su odredbe članka 26 Pravilnika o obrazovanju i stručnom usavršavanju zaposlenika [REDACTED] Mostar, broj: 22/2013 od 15.03.2013. godine i odredbe čl. 16 i 17 Ugovora o specijalizaciji, broj: 551/13 od 18.07.2013. godine, zaključen između tužitelja i tuženog, pravno ništave i ne proizvode bilo kakvo pravno dejstvo.

Drugostupanjskom presudom Kantonalnog suda u Mostaru, broj 58 0 P 220129 24 Gž od 22.05.2024. godine, žalba tužiteljice je odbijena i prvostupanjska presuda u pobijanom dijelu potvrđena. Odbijen je i zahtjev tužiteljice za naknadu troškova za sastav žalbe.

Žalba tuženog je djelimično uvažena i prvostupanjska presuda preinačena tako da je tuženi obavezan isplatiti tužiteljici iznos od 51.626,57 KM (umjesto iznosa od 99.110,32 KM), a u ostalom dijelu žalba je odbijena. Tužiteljica je obavezana nadoknaditi tuženom troškove za sastav žalbe u iznosu od 902,00 KM. Odbijeni su zahtjevi parničnih stranaka za naknadu troškova za sastav odgovora na žalbu.

Protiv drugostupanjske presude reviziju su blagovremeno izjavili tužiteljica i tuženi, i to obje parnične stranke zbog povrede odredaba parničnog postupka iz članka 209 Zakona o parničnom postupku i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da ovaj sud prihvati reviziju i preinači drugostupanjsku presudu u korist tužiteljice, odnosno tuženog ili da ukine presude i vrati predmet na ponovno postupanje. Objе stranke potražuju troškove revizijskog postupka.

Odgovorom na reviziju tuženi osporava osnovanost revizije tužiteljice, uz zahtjev za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju po odvjetniku. Tužiteljica nije odgovorila na reviziju.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama propisanim odredbom članka 241 stavak 1 Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15), ovaj revizijski sud je donio odluku kao u izreci.

Revizija tuženog je osnovana.

Predmet spora jeste naknada specijalističkih troškova nastalih povodom obavljanja specijalističke obuke tuženog kod tužiteljice.

Iz činjeničnog stanja proizilazi da je tuženi doktor medicine i radnik tužiteljice ██████████; rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva tuženom je odobrena specijalizacija iz interne medicine za potrebe tužiteljice, počev od 22.7.2013. godine i u trajanju od 48 mjeseca; po tom odobrenju, tužiteljica i tuženi zaključili su Ugovor o specijalizaciji (Ugovor), kojim se tuženi obvezao kod tužiteljice, nakon provedene specijalizacije, ostane u radnom odnosu najmanje onoliko vremena koliko je trajala specijalizacija (članak 15), a ukoliko po završenoj specijalizaciji ne ostane na radu onoliko vremena koliko je ovim Ugovorom predviđeno, obvezuje se naknaditi materijalnu štetu koja obuhvata sve troškove koje je tužiteljica imala u vezi sa specijalizacijom utvrđene čl. 4 i 5 Ugovora sa zakonskom zateznom kamatom; člankom 4 Ugovora određeno je da za vrijeme trajanja specijalizacije tužiteljica snosi troškove obavljanja specijalizacije, što uključuje bruto plaću i ostale naknade na koje kao specijalizant ima pravo po općim aktima tužiteljice; člankom 5 da tužiteljica snosi troškove polaganja specijalističkog ispita i druge troškove koji nisu uređeni općim aktima tužiteljice o čemu odluku donosi direktor; člankom 6 da su za vrijeme trajanja specijalizacije, specijalizantu osigurana sva prava koja se stiču na radu i po osnovu rada sukladno važećim zakonskim propisima iz oblasti radnih odnosa, kolektivnog ugovora i autonomnih akata tužiteljice.

Tuženi je jedan dio specijalističkog staža (13 mjeseci) iz interne medicine obavio na SKB Mostar, na UKC Tuzla u trajanju od četiri mjeseca, te na KCUS Sarajevo u trajanju od jednog mjeseca; tuženi je položio specijalistički ispit 16.10.2017. godine, te stekao zvanje specijaliste interne medicine; 23.10.2017. godine tužiteljica i tuženi su zaključili ugovor o radu na neodređeno vrijeme, prema kojem tuženi kod tužiteljice obavlja poslove radnog mjesta ljekar specijalista internist u Službi za interne bolesti počev od 17.10.2017. godine, da bi dana 25.07.2019. godine otkazao ugovor o radu bez navođenja razloga za otkaz, a tuženi je 25.07.2019. godine donio rješenje o prestanku ugovora o radu od 23.10.2017. godine sa danom 31.7.2019. godine. Također je utvrđeno da je nakon specijalizacije tuženi kod tužiteljice proveo na radu 23 mjeseca od ugovorenih 48, što izraženo u procentima, predstavlja 47,91% ugovorenog vremena. Tužiteljica je uplatila troškove polaganja

specijalističkog ispita za tuženog, tužiteljica je donijela rješenje o naknadi za odvojeni život tuženom počev od 06.7.2015. godine u mjesečnom iznosu od 70% prosječne plaće u F BiH prema posljednjem objavljenom podatku, u trajanju od 4 mjeseca za vrijeme obavljanja specijalističkog staža u UKC Tuzla i rješenje o naknadi za odvojeni život od 01.09.2015. godine za vrijeme trajanja specijalističkog staža na KCU Sarajevo, te da je platio naknadu UKC Tuzla na ime troškova za provođenje Plana i programa specijalizacije tužiteljice u iznosu od 832,00 KM.

Općinski sud u Mostaru je 27.11.2023. godine obvezao tuženog da tužiteljici plati 99.110,32 KM na ime troškova specijalizacije, dok je protutužbeni zahtjev da se utvrdi da su odredbe članka 26 Pravilnika o obrazovanju i stručnog usavršavanju uposlenika [REDACTED] i čl. 16 i 17 Ugovora o specijalizaciji ništavne i kao takve ne proizvode pravno dejstvo, odbijen. Iznos od 99.110,32 KM predstavlja bruto plaću, naknadu za topli obrok i naknadu za odvojeni život od 07. mjeseca 2013. do 09. mjeseca 2017. godine. Obrazloženje je da se radilo o obvezi tuženog da po obavljenoj specijalizaciji prema članku 15 Ugovora ostane kod tuženog u radnom odnosu, pa kako je tuženi prestao sa radom 31.07.2019. godine ima da temeljem članka 262 Zakona o obligacionim odnosima vrati dobiveno za vrijeme specijalizacije.

Kantonalni sud u Mostaru je 22.05.2024. godine žalbu tuženog djelimično uvažio i preinačio prvostupanjsku presudu na način da je obvezao tuženog da tužiteljici isplati 51.626,57 KM, što predstavlja iznos od 47,91%, koliki je procenat koji je tuženi „odradio“ za tužiteljicu nakon specijalizacije.

Relevantno pravo:

Člankom 155 Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Sl.novine F BiH“, br. 46/10 i 75/13), određeno je da se specijalizacija i subspecijalizacija može obavljati na fakultetima zdravstvenog usmjerenja i ovlaštenim zdravstvenim ustanovama, a uvjete i način obavljanja, polaganja ispita i snošenja troškova, propisuje federalni ministar pravilnikom.

Prema članku 13 stavak 3 alineje 8 i 9 Pravilnika o specijalizacijama i subspecijalizacijama doktora medicine, doktora stomatologije i magistara farmacije („Sl.novine F BiH“, br. 11/11, 17/11, 22/11, 26/11, 82/11, 41/12, 79/12, 55/13, 52/14 i 84/14), koji je bio na snazi u vrijeme zasnivanja pravnog odnosa tužiteljice i tuženog: „dokaz o uplati troškova specijalizacije odnosno subspecijalizacije, a koji će se koristiti za izmirenje naknada za voditelje programa, kao i glavnog mentora i komentora; dokaz o uplati troškova obavljanja dijela programa specijalizacije odnosno subspecijalizacije koji je zajednički za sve specijalističke programe, a koji će se koristiti za izmirenje naknade za fakultete zdravstvenog usmjerenja.“ Članak 14 Pravilnika: „Iznos troškova specijalizacije odnosno subspecijalizacije, a kojim se izmiruje naknada za rad voditelja programa, kao i rad glavnog mentora i komentora, utvrđuje se rješenjem ministra. Iznos troškova specijalizacije odnosno subspecijalizacije iz stavka 1 ovog članka utvrđuje se rješenjem ministra. Visina naknade za voditelje programa, kao i naknade za rad glavnog mentora i komentora utvrđuje se rješenjem ministra. Iznos troškova za obavljanje dijela programa specijalizacije odnosno subspecijalizacije, koji je zajednički za sve specijalističke programe i koji se doznava fakultetima zdravstvenog usmjerenja, utvrđuje se rješenjem ministra. Troškove iz st. 1 i 4 ovog članka snosi podnositelj zahtjeva za odobrenje specijalizacije odnosno subspecijalizacije iz članka 13 ovog pravilnika.“ Članak 16 Pravilnika: „Doktor medicine, doktor stomatologije odnosno magistar farmacije kojem je

rješenjem ministra odobrena specijalizacija odnosno subspecijalizacija u smislu članka 13 stavak 1 ovog pravilnika, a koji nije u radnom odnosu u zdravstvenoj ustanovi odnosno privatnoj praksi, zaključuje ugovor o radu sa zdravstvenom ustanovom odnosno privatnom praksom za period trajanja specijalizacije odnosno subspecijalizacije.“

Prema članku 38 Pravilnika o specijalizacijama i subspecijalizacijama zdravstvenih radnika i zdravstvenih suradnika („Sl.novine F BiH“, broj 75/2020), trenutno važećem: „Troškovi obavljanja specijalističkog, odnosno subspecijalističkog staža: (1) Troškovi obavljanja specijalističkog, odnosno subspecijalističkog staža, u smislu ovog pravilnika, obuhvaćaju: b) naknadu za rad glavnog mentora i c) naknadu za rad komentora. (2) Visina naknade za rad glavnog mentora i komentora iz stavka (1) ovog članka utvrđuje se rješenjem ministra. (3) Troškove obavljanja specijalizacije, odnosno subspecijalizacije u pogledu naknade za rad glavnog mentora i komentora snosi podnositelj zahtjeva za odobrenje specijalizacije, odnosno subspecijalizacije iz članka 14 ovog pravilnika. (4) Podnositelj zahtjeva za odobrenje specijalizacije, odnosno subspecijalizacije transferira sredstva na ime troškova iz stavka 3 ovog članka ovlaštenoj ustanovi u kojoj se obavlja specijalistički, odnosno subspecijalistički staž, a koja je dužna izvršiti uplatu naknade za rad glavnom mentoru i komentoru za svakog pojedinog specijalizanta, odnosno subspecijalizanta.“ Članak 39 Pravilnika: „Troškovi polaganja specijalističkog, odnosno subspecijalističkog ispita: (1) Troškovi polaganja specijalističkog, odnosno subspecijalističkog ispita utvrđuju se rješenjem ministra. (2) Troškove iz stavka 1 ovog članka snosi podnositelj zahtjeva za odobrenje specijalizacije, odnosno subspecijalizacije iz članka 12 ovog pravilnika. (3) Dio troškova iz stava 1 ovog članka koristi se za plaćanje naknade za rad ispitne komisije i sekretara komisije iz članka 28 ovog pravilnika. (4) Posebnim rješenjem ministra utvrđuju se iznosi naknade za rad predsjednika, članova i sekretara ispitne komisije.“

Iz navedenih pravnih normi proizilazi da je federalni ministar zdravstva jedini ovlašten propisivati troškove specijalizacije i subspecijalizacije, kao i da po odnosnim pravilnicima (raniji i trenutno važeći) bruto plaće, naknada za topli obrok i naknada za odvojeni život nisu propisani kao specijalistički troškovi.

Osim toga, plaća kao ekvivalent za izvršeni rad predstavlja najbitniji socijalno ekonomski institut iz okvira radnog prava, zbog čega su pravo na plaću i zaštita plaće striktno regulirani odredbama čl. 75-83 Zakona o radu F BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 26/16 i 89/18), odnosno odredbama čl. 68-74 u ranijem Zakonu o radu („Službene novine Federacije BiH”, br. 43/99, 32/00 i 29/03), kao i odredbama članka 138 st. 1, 3 i 4 Zakona o izvršnom postupku F BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 32/2003, 52/2003 - ispr., 33/2006, 39/2006 - ispravka, 39/2009, 35/2012 i 46/2016 i “Službeni glasnik BiH”, br. 42/2018 - odluka Ustavnog Suda i 19/2025). Tim odredbama, kao i člankom 7 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, propisano je da je plaća pravo za izvršeni rad, koja osigurava egzistenciju radniku i njegovoj obitelji, te se samo zakonskim odredbama i po posebno i jasno predviđenim uvjetima može propisati i to djelomično ograničenje u isplaćivanju, odnosno izvršenju na plaći kao sredstvu izvršenja. Ovakav stav proizilazi i iz prakse najviših sudova u regionu.¹

¹ Vrhovni sud R Hrvatske u Presudi broj: Revr-333/17-2 od 20. studenog 2018. godine, sl.web stranica tog suda, Odluka Ustavnog suda R Srbije broj IUo-61/2017 („Sl.glasnik RS“, broj 54/2018 od 13.07.2018 godine) i Odluka broj IUo-21/2018 („Sl.glasnik RS“, broj 88/2018 od 15.11.2018. godine), odluke Ustavnog suda R

Upravo s navedenih razloga, Građansko odjeljenje ovog suda je na sjednici održanoj 19.03.2025. godine zauzelo sljedeće pravno shvatanje: „U troškove specijalizacije ne spadaju isplaćene bruto i neto plaće i druge naknade vezane za radni odnos, bez obzira gdje je specijalizant obavljao rad.“

Slijedom navedenog obrazloženja i zauzetog pravnog shvatanja, kao i da je tužiteljica koja potražuje naknadu štete od tuženog, odnosno povrat specijalističkih troškova (što su dva pravna osnova) na ugovoreni način, također izjavila reviziju, u ovoj pravnoj stvari je potrebno ponovno provesti postupak i po tužbi i po protutužbi i donijeti novu odluku, pa je u smislu odredbe članka 249 stavak 1 Zakona o parničnom postupku odlučeno kao u izreci.

O zahtjevu stranaka za naknadu troškova revizijskog postupka, odlučiti će se u konačnoj odluci (članak 397 stavak 3 Zakona o parničnom postupku).

Predsjednica vijeća
Amira Sadović, s.r.